

Expert Ivan Noveský k energetické koncepci: Elektřina a zemní plyn - rozbitím funkčních celků dle nařízení Bruselu, se zničila ekonomicky výhodná, léty osvědčená, cesta elektřiny od výrobce ke spotřebiteli!

- CZ24 News | 7. listopadu 2021

ČESKO: Elektřina a zemní plyn - rozbitím funkčních celků dle nařízení Bruselu, neboli tzv. unbundlingem, se zničila logická a ekonomicky výhodná, léty osvědčená, cesta elektřiny od výrobce ke spotřebiteli.

Co jsme měli (ještě v roce 1996):

Elektřina - komplexně zajišťoval ČEZ, a. s. (České energetické závody) s 8 krajskými společnostmi (rozvodnými - např. JME Jihomoravská energetika) od výroby elektřiny, přenos, distribuci až po prodej elektřiny ke konečnému spotřebiteli, s jednotnou politikou rozvoje i cen. Vlastníkem byl český stát a města a obce a pár akcionářů z kuponové privatizace. **Fungoval tzv. přirozený monopol 8 regionálních distributorů na distribuci a obchod** daný vymezeným územím dle státní autorizace udělované Ministerstvem průmyslu. **Spotřebitel tedy dostal jednoho z 8 distributorů, který byl současně i dodavatelem elektřiny a kterého mu určil stát.**

Cenu elektřiny stanovovalo MF cenovými výměry, po 15% navýšení ceny od 1. 8. 1996, **platila na konci roku 1996 česká domácnost průměrnou konečnou cenu 1,07 Kč za 1 kWh elektřiny.**

Zemní plyn - ČPP (Český plynárenský podnik) s 8 krajskými společnostmi (regionálními plynárny - např. JMP Jihomoravské plynárny) zajišťoval komplexně tranzit plynu přes ČR, jeho uskladňování, distribuci a prodej plynu od hranic až ke každému konečnému spotřebiteli, s jednotnou politikou rozvoje i cen. Vlastníkem byl český stát a města a obce a pár akcionářů z kuponové privatizace. **Fungoval tzv. přirozený monopol 8 regionálních distributorů na distribuci a obchod** daný vymezeným územím dle státní autorizace udělované Ministerstvem průmyslu. **Spotřebitel vždy dostal jednoho z 8 distributorů, který byl současně i dodavatelem zemního plynu a kterého mu určil stát.**

Cenu zemního plynu stanovovalo MF svými cenovými výměry, po 15% navýšení ceny od 1. 8. 1996, **platila na konci roku 1996 česká domácnost průměrnou konečnou cenu 3,09 Kč za 1 m³ zemního plynu.**

Co nemáme (v roce 2021):

Elektřina a zemní plyn - rozbitím funkčních celků dle nařízení Bruselu, neboli tzv. unbundlingem, **se zničila logická a ekonomicky výhodná, léty osvědčená, cesta elektřiny od výrobce ke spotřebiteli.** Vznikla celá řada společností s různými (často i zahraničními) vlastníky s různými, často protichůdnými zájmy, které stále více prodražují cestu

elektřiny a cestu plynu ke koncovým spotřebitelům. **Stát se opravdu velmi hloupě, oficiálně samozřejmě velmi „výhodně“, zbavil nejdůležitějšího strategického odvětví ovlivňujícího celou ekonomiku a hospodářství celé České republiky - české energetiky.**

Na námitky zkušených odborníků, zde nelze nezpomenout nedávno zesnulého Františka Holce - viceprezidenta Hospodářské komory, **kteří chtěli udržet majoritu státu v energetice z důvodu bezpečnosti státu a navíc ji použít jako trvale udržitelný a bezpečný základ pro financování důchodové reformy, nikdo nedbal.** Politici a úředníci rozprodali (resp. i rozdali), co se dalo (ale bohužel i to, co se nedalo) z české energetiky. Proč politici a úředníci alespoň nevyužili např. již osvědčené dávno vybudované technické předpoklady - podzemní zásobníky plynu (proč jsem je tehdy na Jižní Moravě stavěl?) pro zajištění bezpečných dodávek zemního plynu v zimě a **nezahrnuli je, i přes upozorňování, do státních hmotných rezerv**, kam uskladněný zemní plyn bezesporu patří? Pouze u společnosti ČEZ, a.s. zůstal stát většinovým vlastníkem, ale.....

Do cesty elektřiny nařízení EU (snad pro účely zdražení elektřiny?) vložilo mezinárodní burza v Lipsku (s pobočkou v Praze), kde musí výrobce svoji elektřinu (lacino) prodat a obchodníci s elektřinou nakoupit (draze) a **do přímé cesty laciného ruského zemního plynu se vložila Rotterdamská burza** (případně Londýnská burza).....

-výrobní cena elektřiny z českých jaderných elektráren, které se v roce 2020 vyrobily 30 TWh (tj. téměř 37 % vyrobené elektřiny) **činí cca 0,25 Kč za 1 kWh (dle údaje ČVUT).**

-výrobní cena elektřiny z uhelných elektráren jednoho velkého českého výrobce (celkem se v parních elektrárnách v ČR v roce 2020 vyrobilo více než 43 % veškeré elektřiny, tj. více než 35 TWh) **činí cca 0,15 Kč za 1 kWh, ale k tomu se musí připočíst cca 1,60 Kč za emisní povolenky, tj. celkem nákladová cena 1,75 Kč za 1 kWh.**

-přesto (či snad právě proto?) česká domácnost platila, před podzimní explozí burzovních cen elektřiny 2021, průměrnou konečnou cenu 4,80 Kč za 1 kWh elektřiny. To je sice 4,5x více než v roce 1996, ale protože se také zvýšil průměrný plat, energetická chudoba, z důvodu ceny elektřiny, ohrožovala, do začátku podzimu 2021, pouze relativně malou část obyvatel ČR. Zajímavé ale je, že, jeden ze dvou „pilířů“ EU, Francie dokázala zajistit pro své domácnosti elektřinu v přepočtu cca za 2,- Kč za 1 kWh (aneb, kde udělali soudruzi z NDR chybu?)....

-přesto, že české podzemní zásobníky plynu (POZA) mají kapacitu více než 1/3 celkové roční spotřeby zemního plynu a přes další výhody, včetně tranzitu, česká domácnost platila v roce 2021, před podzimní explozí burzovních cen zemního plynu, průměrnou konečnou cenu 6,20 - 18,60 Kč za 1 m³ zemního plynu.

I nyní funguje v distribuci elektřiny i v distribuci zemního plynu tzv. přirozený monopol 3 největších distributorů. Na vymezeném území je distributor ve funkci orgánu veřejné moci. Přirozený monopol distributorovi na vymezené území zajišťuje Energetický regulační úřad. Spotřebitel **může mít pouze jednu sesterskou obchodní společnost některého ze tří největších distributorů, která je pro něho současně tzv. dodavatelem poslední instance (DPI) a je mu tedy určena státem.** Na vymezeném území distributor atedy i DPI současně vystupují jako orgány veřejné moci.

Spotřebitel má ale, dle EU, „výhodu“, že si může svobodně zvolit některého ze 455 licencovaných obchodníků (překupníků) s elektřinou nebo některého z 291 licencovaných obchodníků (překupníků) s plynem, kteří ale velmi často (snad kromě výjimek, které těží zemní plyn v ČR) **zpravidla nakupují elektřinu a zemní plyn na stejné burze, ale každý jinak.** Licencovaní obchodníci mají velmi vágně stanoveny své povinnosti, resp. žádné povinnosti, a

pokud se nestrhně lavina stížností, či politický tlak, jako nyní, ERÚ si jich v podstatě vůbec nevšímá...

S burzou a s konečnými cenami elektřiny a zemního plynu pro konečné spotřebitele, které jediné spotřebitele zajímají, tedy nemá tedy Energetický regulační úřad (ERÚ), zhora nic společného. ERÚ reguluje pouze ceny distribuce, poplatků, služeb, apod., tj. u elektřiny cca celkové ceny 1. pololetí roku 2021 a u zemního plynu cca 25% konečné ceny zemního plynu. Dnes vidím, že jsem ERÚ raději neměl v roce 2001, s tehdejší paní předsedkyní Janou Novotnou, zakládat.

Cena elektřiny a cena zemního plynu z burzy není nikým regulována, proto se mohlo dostat několik milionů českých odběratelů zcela do rukou 455 obchodníků s elektřinou a 291 obchodníků se zemním plynem. A protože burzy se neregulují a „řídí“ si je spekulanti, ve spolupráci společně s největšími „hráči“, a to pouze ku svému prospěchu. Proč by tedy nevyužili (nezpeněžili) souhry mnoha okolností vytvořené šílenou politikou EK??

Řízená likvidace evropské energetiky Bruselem probíhá (v čím zájmu?!) např. tím, že EU:

-kromě povinné burzy v EU, vložila do ceny elektřiny další zdražení, např. formou emisních povolenek (ekologické odpustky jako další perfektní nástroj pro finanční spekulanty),

-cíleně v Evropě vytváří nedostatek laciné elektřiny systémem Green Deal, Energiewende a dalšími likvidačními programy,

-na jaře vyzvala Rusko, aby přestalo investovat do těžby zemního plynu, protože EU nechce mít 50% spotřeby z ruského zemního plynu,

-tvrdým omezováním (snad přímo zakazováním) dlouhodobých smluv s fixními cenami ruského zemního plynu,

-cíleným vytvořením nedostatku uskladněného zemního plynu v Evropě, apod., apod. vytvořila neobyčejnou koncentraci předpokladů pro vznik šíleného spekulativního nárůstu cen elektřiny a zemního plynu na burzách na podzim 2021. Tak velikou koncentraci příležitostí, vytvořených důslednou likvidační činností EK, prostě burzy nemohly ignorovat. **Problém cen energií, nyní nazývaný energetickou krizí, vytvořený a stále prohlubovaný EK však bude dále gradovat, a to zejména ke škodě českých spotřebitelů, pokud nebude radikálně vyřešen.**

Odborníci, sledující kroky EK, sice čekali velký problém s elektřinou (podobný jako black-out 8. ledna 2021) ale až v lednu 2022 a se zemním plynem (po vyprázdnění poloplných POZA) cca v únoru 2022, ale burzovní spekulanti však byli rychlejší než příroda a dokázali „utrhnout“ ceny a tím současně zlikvidovali malé i střední obchodníky ve prospěch velkých „hráčů“ v roli DPI a velikou část české (i evropské) populace dostali do neřešitelné dluhové pastě.

Unbundling nařízený EU, nejen stál mnoho miliard Kč, ale hlavně důsledně zlikvidoval jednotnou logickou cestu elektřiny a zemního plynu a vzájemné logické vazby zaručující bezpečnost a ekonomiku elektrifikační a plynárenské soustavy. To vše má obrovské dopady do cen elektřiny a zemního plynu pro konečné spotřebitele, protože **vše nakonec vždy zaplatí konečný spotřebitel a nikdo jiný.**

I proto dnes zcela **chybí jednotná politika rozvoje české energetiky**. Místo rozvoje české energetiky se přijímají v Bruselu a jinde sdružené závazky na likvidaci české energetiky a tedy

i české ekonomiky. **Vytvoření jednotné energetické politiky nemá moc šancí na úspěch, zejména kvůli protichůdným zájmům (často zahraničních) vlastníků jednotlivých, dnes již nekompatibilních, „hráčů“ na energetické scéně České republiky a zájmů Bruselu na její likvidaci.** To vše ale je, bohužel, v přímém rozporu se zájmy občanů České republiky.

Pokud je nyní, na základě bruselských direktiv,

- zastaveno financování bank do klasických stabilních (i když ekologických) nových elektráren a dalších zdrojů,
- stát se zcela zbavil vlivu na strategický tranzit zemního plynu a uskladňování zemního plynu,
- stát akceptoval zavedení ryze spekulativních prvků do technických řešení energetiky, tj. povolenek, jako formy ekologických odpustků,
- stát ztratil vliv na zachování stabilních a přitom ekologických zdrojů elektřiny (kdy do ekologizace se investovaly stovky miliard Kč),
- stát lehkomyšlně rozbil zcela nadstandardní vztahy odborné i ekonomické s hlavním dodavatelem zemního plynu do Evropy a naši VIP pozici v nákupu a tranzitu zemního plynu bezplatně (a tedy na účet českých občanů) postoupil Německu,
- stát pomáhá okrádání nízkopříjmových (a nyní již i středních) vrstev českých občanů násilnou elektromobilizací, jako nástroj k omezení volného pohybu občanů (mimo lockdownu s COVIDem),
- stát zachovává přirozený monopol distribuce, který doplnil hustou sítí překupníků (obchodníků elektřinou a zemním plynem) a nedává možnost zajatým (dříve chráněným) spotřebitelům žádnou šanci či naději do budoucna na finančně dostupné energie.

Čeho bychom se měli bát a co musíme udělat:

Bát se musíme:

- stále rostoucích **rizik vyplývajících z plánů** EK typu Green Deal, Fit for 55 a dalších,
- nesmyslného **navyšování ceny české elektřiny** jejím přeprodáváním na německé burze,
- realizace plánů **likvidace fungující a stabilní české energetiky** českými a mezinárodními ekoteroristy,
- **cenových šoků** způsobených odstavováním ekologických uhelných a jaderných zdrojů v Německu při realizaci německého plánu Energiewende,
- **blackoutů** způsobených odstavováním ekologických uhelných a jaderných zdrojů,

Rizika DPI v systému unbundlig, na které již v červnu 2017 na mezinárodním energetickém fóru velmi důrazně upozorňovala předsedkyně ERÚ paní Alena Vitásková, **se, poprvé a hned velmi významně, projevila, vlivem souběhu výsledků činnosti EK, právě letošní podzim např. u držitele licence na obchod s elektřinou a plynem Bohemia Energy** a dalších. Licencovaní obchodníci s nárůstem cen elektřiny a zemního plynu na burze přestali plnit své povinnosti dle platných smluv vůči spotřebitelům a ti se začali registrovat u svých DPI.

ERÚ zjevně zaspal:

-při prevenci ochrany spotřebitelů,

-při kontrole dodržování energetického zákona, zejména při kontrole plnění povinností držitele licence,

-a zjevně nevyužil v době zjevné krize možnosti (povinnosti) dané mu energetickým zákonem v § 98a, stanovit vyhláškou postup při zajištění dodávky elektřiny a postup při zajištění dodávky plynu dodavatelem poslední instance, které by zajistily převod spotřebitelů včetně stávajících smluv a jejich podmínek s tím, že v rámci výkonu veřejné moci, usnadní DPI vyhláškou vymáhání kompenzace za rozdíly mezi přebíranými smluvními podmínkami a svými standardními podmínkami, to vše k tíži obchodníka, kterému byla zrušena licence.

Co musíme udělat ihned: Nyní je povinností státu napravit pochybení a pomoci cca 900 tisícům českých spotřebitelů, kterým, díky neregulovaným „přepáleným“ cenám elektřiny a zemního plynu v systému DPI, zcela reálně hrozí energetická chudoba s následnými exekucemi a často i smrtí... Spotřebitel sám (i pokud to není nemohoucí senior, či matka samoživitelka, či jiný sociálně slabý občan) nemá ani podmínky a ani šanci vynutit si plnění platných smluv od držitele licence, který je mohl podvést tím, že s nimi uzavíral smlouvy na množství a ceny elektřiny a plynu, které neměl zajištěny. DPI naopak má právníky, finanční a další prostředky a tedy všechny předpoklady k tomu, získat kompenzace od původního držitele licence.

Co musíme řešit systémově:

-regulovat cenu elektřiny a plynu pro koncové spotřebitele na území ČR,

-regulovat výkupní cenu elektřiny vyrobené v ČR,

-zrušit nejvíce nebezpečné části unbundlingu v ČR, zejména odstranit překupníky s elektřinou a plynem,

-uzákonit uskladňování plynu jako součást státních hmotných rezerv,

-zabezpečit českou elektrizační soustavu před dopady Green Deal, Fit for 55 a dalšími likvidačními projekty EK,

a další nezbytná opatření, která obnoví a zajistí přijatelné ceny a podmínky dodávek elektřiny a plynu pro všechny občany a společnosti v ČR.

Ivan Noveský, Institut pro energetiku